

sempre mig-sec, sense aiguamolls.

¹ *Vilanova de Palafoills* designava la vila de Malgrat, i és el nom que li manté en aquest document el senyor el castell i del gran feu circumdant. El nom *Malgrat* de primer fou només el d'un castell subaltern d'aquell, situat dalt d'un tronet que encara es veu cap al capdamunt NE. de la vila de Malgrat, si bé actualment molt cobert d'edificació. Jo l'hi veia no tant ara com fa 45 o 50 anys; encara el 1964 el vèiem, en la meua visita, sense cases, amb el vell i savi info. d'una nova enquesta.—
² També aquí es produí, en part, el metaplasme *pela-* → *Pala-*, com en *Palafoills*, car jo vaig oir-ho com *pelagrinyó* al Campell i al llog. mateix (XVII, 167), però *palagrinyó* al Torricó i a St. Esteve de Ll. (XVII, 159, 165), i oscil·lant entre les dues valls a Peralta (XVI, 144), i ja *Palagrinyó*, amb 5 focs, en el fogatge de 1495 (avui deturpat oficialment *Pelegrinyó*), evidentment compost amb el derivat de *grenyes* que ha donat l'oc. ant. *grenon* «moustache», cat. *grinyons* (*DECat.* IV, 643.a, 643a19), i sobrenom arag. ant. Galin Garceç *Gringnon* a. 1143 (*EEMCA* III, 610).—³ En canvi dubto si és *a*) variant fonètica, o *b*) compost paral·lel, amb un altre complement, el nom *Palafox*: 1) general aragonès dels anys 1810, potser manlleu d'un nom languadocià *Palafo(u)x*, grafia afrancesada a la manera de *Castex* = *Castell*, o *Pepratx* = *Pere Prats*, caldria que d'allà hagués passat primer al P. Val.: 2) Un Guillem de *Palafoix* (doc. de 1572, llegit a l'arxiu de Benissa (1963, XXXIV, § 100.23); llocs valencians menors: 3) Caseta de *pelafoks* a Carlet; 4) Hort de *pelafoç* a Alginet (XXX, 175.13, 187.23) com a formació catalana ho entenia l'inf. d'Alfàs «el *palafoks*, família —jo els deia 'els botafocs' perquè eren valents» (XXXV, 7.24).—⁴ Lliçó segura en la lletra del cartulari manuscrit, que jo vaig poder examinar detingudament en l'original, l'any 1964, conservat a l'Arxiu de Solsona; després veig que s'hi ha equivocat En Pons i Guri (o el seu tipògraf), en l'ed. del Cartulari, —fins llavors inèdit— que jo li havia recomanat de fer moltes vegades, i que ha fet a l'últim, sense consultar els punts dubtosos filològicament, imprimint *Pellarisvuluam*, forma mal llegida i lingüísticament absurda; mentre que és ben clar, *pelans* part. act. amb compl. directe. Cert que l'error de l'edició Pons s'explica, per la mateixa singularitat d'aquesta expressió.

PALAFRUGELL

La gran vila del Baix Empordà, uns 4 k. terra endins de la Costa Brava, i una desena al Sud de la desembocadura del Ter.

PRON. POP.: *pàlafuržéj*, allí, (notant que a la vila mateixa també diuen, pocs, *-fružéj*, Casac. 1920; realment no sols anoto *pàlafuržéj* a Viladomat, Llançà (XXII, 149.10, 22) i a la vila mateixa (1931), sinó que és així com ho he sentit sempre a Barcelona, Figueres, Girona, etc. Gentil.: *palafruzejéj*s s'anomenen ells mateixos.

MENC. ANT. 993: «ad coenobium S. Petri Galllicantus remaneat alaudes de *Palaz Frugello* qui fuit de Ennegone vicecomite», test. del Comte Borrell; 1019: «ecclesiae de *Palacio Frugeb*» (Villan., *Vi. Lit.* XII, § 30); 1051-58: Sti. Martini de *Palatio Furgelli* (*BABL* III, 329 i Monsalv. XVII, 209); 1065: *Palacio Frugelli* (Balari, *Orig.* 182); 1163: «alodium de *Palacio Frugelli*» (*MarcaH.*, 337); 1261: *Palafurgellum* [bis] (Soldevila, *Pere el Gran* III, 447); 1336: jurisd. de *Palafrugell* (Llibre Verd); 1359: *Palaforgell* (*CoDoACA* XII, 111); 1362: *Palafrugello* (trad. del Ll. Verd); 1379: *Castrum de Palafrugello* (Alsius, *Nom.*, 181).

ETIM. Un dels nombrosos NLL formats amb PALATIUM 'casal fort d'un Senyor' (vegeu-ne d'altres tals aplegats per Aebischer, *Top.*, p. 11); però amb el NP d'aquest es desorienta fins al punt de conjecturar un NP germ. (impossible ja per fonètica). I és ben xocant, perquè es tracta d'una formació pale-sament llatina, a base de l'adjectiu clàssic *frūgius* 'moderat, temperant' 'com cal' («da bene»). Forcellini afegeix que aquest ja s'usà també com *cognomen*, p. ex. un C. Hastilius C. F. *Frugijs* en el corpus d'inscripcions de Muratori (2058.9). El diminutiu *Frugiellus* n'és formació normal: *Frugellus* consta com abat d'Alaó en l'a. 872 (SerranoS., p. 13; *MarcaH. c. p.* 796).

En un diploma del rei Carles el Simple, de 922, consta també un *Frugello* en el Bisbat de Girona; no és, però, que sigui el NL de *Palafrugell*, com suggereix Rubió i Lois, en l'índex de *Cat. Car.*, per més que en el mateix diploma es fa en una concessió en el Baix Empordà o cap al Ter (*Torroella, L'Armentera, Campdorà*), però es tracta de dues donacions ben separades pel text del diploma fetes a petició de Wigo bisbe de Girona i cert que a l'al·ludida es parla d'un *Monteraso*, (i Mont-ras és, pocs k. a l'O. de Palafrugell, però això és un NL adotzenat, insignificant «villare q. d. *Monte-raso* qui est in terminio *Foliane*, term. Or. in term. *Teudilane* --- ab Occid. in terminio *Frugello*» (*Cat. Car.* II, 382.20). Era, doncs, un Mont-ras situat a l'Est d'aquest *Frugellus* i no pas a l'O. com el Mont-ras del Baix Emp.; la resta de les localitats citades indiquen un lloc molt pròxim a Ponent de la ciutat de Girona, que toca «a Mer, in terra Scti. Felicis» (o sigui a St. Feliu la catedral gironina) i al Sud de *Taialà* (*Teudilane*), «in term. *Foliane*» (o sigui Montfullà). Era, doncs, un «terme» o propietat d'un cert *Frugellus*. El que és merament concebible és que